

MARVOW^{2.0}

Coordinated Multi-Agency Response
to Violence against Older Women

Изграждане на капацитет на специалистите, работещи в ключови институции и услуги

РЪКОВОДСТВО ЗА ОБУЧИТЕЛИ

Co-funded by
the European Union

MARVOW 2.0 Координиран междунституционален отговор на насилието над възрастни жени
Споразумение за безвъзмездна помощ №: 101096363 CERV-2022-DAPHNE

Автори: Дафне Деметриу, Мария Анджели, Джузи Де Грация, Светла Сивчева, Нина Николова, Наташа Хенри, Лусил Пейтавин, Сандра Йованович Белотич, Хайнрих Гелдшлагер, Кристина Цака, Алиа Лу

Разработено с приноса на: Европейска платформа AGE; Асоциация на общините в Италия, регион Лацио; Асоциация на автономните австрийски приюти за жени; Асоциация CONEXUS Психосоциални грижи, обучение и изследвания; Асоциация НАЯ; Гражданско сдружение Psytel; Средиземноморски институт за джендър изследвания; Съюз на асоциациите на жените в Ираклион; WAVE – Жени срещу насилието, европейска мрежа; WWP EN – Европейска мрежа за работа с извършители

Графичен дизайн: Моника Медвей
Илюстрации: Селен Сарикая
Септември 2024 г.

Това Ръководство е лицензирано с международния лиценз Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License. За да видите копие на този лиценз, посетете <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/> или изпратете писмо до Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Изразените възгледи и мнения обаче са единствено на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Европейската Комисия. Нито Европейският съюз, нито Европейската Комисия могат да бъдат държани отговорни за изразените възгледи и мнения.

Co-funded by
the European Union

MARVOW 2.0

Изграждане на капацитет на специалистите, работещи в ключови институции и услуги

РЪКОВОДСТВО ЗА ОБУЧИТЕЛИ

Предговор	4
Ресурси за учителя	5
1. Въведение	6
УПРАЖНЕНИЕ 1 „Какво представлява насилието над възрастни жени?“	7
УПРАЖНЕНИЕ 2 „Тенис дебат“	9
2. Оценка на риска в случаи на насилие над възрастни жени, включително феминцид и самоубийство	11
УПРАЖНЕНИЕ „Инструмент за оценка на риска и ролеви игри“	12
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 за оценка на риска в случаи на насилие над възрастни жени, включително феминцид и самоубийство	14
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 Казус за оценка на риска в случаи на насилие срещу възрастни жени, включително феминцид и самоубийство	17
3. Управление на случаи в рамките на координирано междуинституционално сътрудничество	18
УПРАЖНЕНИЕ „Управление на случаи в теорията и практиката“	19
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 за Управление на случаи в междуинституционално сътрудничество – Участници	22
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 за Управление на случаи в междуинституционално сътрудничество – Фасилитатори	24
ПРИЛОЖЕНИЕ 3 за Управление на случаи в координирано междуинституционално сътрудничество – Въпроси	26
4. Работа с възрастни извършители на насилие в интимните отношения – домашно насилие срещу възрастни жени от техния партньор (подход, ориентиран към пострадалите)	28
УПРАЖНЕНИЕ 1 „Работа с извършители: Мотивация и принципи“	29
УПРАЖНЕНИЕ 2 „Световно кафене: Извършители на насилие над възрастни жени“	31
УПРАЖНЕНИЕ 3 „Ролева игра за справяне с по-възрастен извършител“	34
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 за Работа с извършители на насилие – Казус Мария и Андрей (продължение)	37
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 за работа с извършителите – насочващи въпроси (Пътна карта на проекта ENGAGE)	38
5. Координационни въпроси и инструменти за защита на данните	39
УПРАЖНЕНИЕ „ОРЗД и междуинституционално сътрудничество“	40
ПРИЛОЖЕНИЕ 1 за Защита на данните – Въпросник за оценка на ОРЗД	44
ПРИЛОЖЕНИЕ 2 за Защита на данните – Проучване на казус: Домашно насилие в Северна Ирландия	45
ПРИЛОЖЕНИЕ 3 за защита на данните – казус допълнителна информация за учителя	46

Предговор

Настоящото Ръководство е разработено като наръчник за обучители, които ще провеждат семинари, насочени към професионалисти, работещи на първа линия и други специалисти, които се срещат с възрастни жени-жертви на насилие, в своята работа. Заедно с презентацията на PowerPoint те образуват пълна и всеобхватна програма за обучение, основана на констатациите на проектите MARVOW и MARVOW 2.0, свързани с нуждите на професионалистите в контекста на междуинституционалното сътрудничество при справяне с насилие над възрастни жени.

Материалът се състои от увод и четири (4) глави с различни тематични акценти: а) Оценка на риска, включително рисковете от фемцид и самоубийство, б) Управление на случаите в рамките на междуинституционалното сътрудничество, с) Работа с възрастни извършители на насилие над интимен партньор (НИП) при възрастни жени (подход, ориентиран към преживелите насилие) и д) Въпроси, свързани с координацията и инструменти, използвани за защита на данните. За да се осигури интерактивност и следователно активно учене и ангажираност, се предвижда съдържанието да бъде предадено основно **чрез упражнения и групова работа, включително наръчник с въпроси за обсъждане** (броят на въпросите, които ще бъдат зададени по време на обучението, зависи от учителя, както и от ограниченията във времето). Всички предложени дейности са представени с **цели на обучението и очаквани резултати**, както и с подробни инструкции за процеса, **стъпка по стъпка**.

Средата и подходът към обучението трябва да позволяват безопасно пространство за всички участници. Препоръчително е преди началото на обучението да се установят основни правила заедно с участниците, така че всеки да се чувства окуражен да общува свободно, особено когато става въпрос за предизвикателни и/или чувствителни теми. За да се изгради връзка между участниците и да се насърчи продуктивната учебна среда, най-добре би било сесията(ите) да започне(ат) с едно или две упражнения за

разчупване на леда, които може да са или да не са свързани с темата. Ценно би било да се проведе бърз кръг от представяния, както и да се попита какво очакват участниците от семинара.

Обучителите се насърчават да се подготвят задълбочено преди провеждането на обучението, като се запознаят с националната рамка и процеси и прочетат упражненията, за да ги променят и адаптират правилно, когато е необходимо. Някои глави включват повече от едно упражнение - в зависимост от ограниченията във времето, както и от местния контекст, някои упражнения могат да бъдат пропуснати в семинара(ите). Въпреки това, силно се препоръчва да се направят поне по едно (1) упражнение на глава и да се включат всички глави в семинара(ите). Очакваното време за провеждане на семинара, който да включва всички упражнения от настоящото ръководство, е 10,5 часа, без да се включва времето за представяне, разчупване на леда и за почивки (т.е. трябва да се предвиди допълнително време за горепосочените дейности).

Този проект е финансиран от Европейския съюз, CERV-2022-DAPHNE.

Ресурси за учителя

- **EU. Agency for Fundamental Rights, (2014). Violence against women: An EU-wide survey: Main results.** ЕС. Агенция за основните права, (2014). Насилие над жени: Проучване в целия ЕС: Основни резултати. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
- **World Health Organization 2024 – Violence against women 60 years and older: data availability, methodological issues and recommendations for good practice.** Световна здравна организация 2024 – Насилие над жени на 60 години и по-възрастни: наличие на данни, методологични въпроси и препоръки за добри практики. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2024-03/violence-against-women-60-years-and-older-en.pdf>
- **Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence.** Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие. <https://rm.coe.int/coe-convention-on-preventing-and-combating-violence-against-women-and-/16809e40c8>
- **Social Care Institute of Excellence. Safeguarding adults: sharing information.** Институт за високи постижения в областта на социалните грижи. Защита на възрастни: споделяне на информация. <https://www.scie.org.uk/safeguarding/adults/practice/sharing-information>

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНИ МАТЕРИАЛИ

- Флипчарт
- Лепящи листчета в различни цветове
- Химикали
- Маркери
- Разпечатани материали за раздаване (проверете всички ПРИЛОЖЕНИЯ)
- Лаптоп
- Мултимедиен проектор

1. Въведение

Според Световната здравна организация и организацията за Действия срещу насилието над възрастни хора от 1995 г. еднократно или повтарящо се действие или бездействие, което се извършва в рамките на доверителни отношения и което причинява вреда или страдание на възрастен човек, се счита за насилие над възрастни хора. Насилието над жени е нарушение на правата на човека и дискриминация срещу жените. Всички актове на насилие, основано на пола, които водят до вреда или страдание за жените, или заплахи за такива актове, независимо дали се случват публично или не, се разбират като насилие над жени.

С напредването на възрастта неравенството и дискриминацията срещу жените се засилват. Възрастните жени, жертви на насилие, са в тройна опасност поради възрастта си, пола си и по-голямата вероятност да преживеят насилие

и злоупотреба (в сравнение с мъжете). Насилието срещу възрастни жени е различно, тъй като може да се характеризира с модели на домашно насилие, както и с малтретиране на възрастни хора. То може да се случи в различни среди, включително в частни домове, болници и в заведения за грижи и да бъде извършено от редица лица, включително близките на жертвите (партньор, деца) и доброволни или професионални болногледачи.

Тази глава ще позволи на участниците да се съсредоточат върху особеностите на насилието над възрастни жени и да разберат необходимостта от специализирани услуги за подкрепа (напр. горещи линии при кризисни ситуации, приюти и защитени жилища, консултиране и терапия, правна помощ), както и от координирано сътрудничество между различните институции.

УПРАЖНЕНИЕ 1

„Какво представлява насилието над възрастни жени?“

ОЧАКВАНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 30 мин.

ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

- Да се разберат различните форми на насилие срещу жени.

- Критично да се оценяват термините, използвани за описание на насилието срещу жени.

- Да се разпознава насилието над възрастни жени като част от по-широкия проблем за насилието над жени.

- Да се разбере в дълбочина полово обусловената природа на насилието срещу възрастни хора.

МАТЕРИАЛИ ЗА ПОДГОТОВКА

- Лепящи листчета, по възможност в пет (5) цвята за всяка форма на насилие над жени
- Маркери
- Флипчарт

ПРОЦЕСЪТ СЪПКА ПО СЪПКА

- 1 Разделете участниците на пет групи със смесени професии, като всяка от тях ще получи по един цвят лепящи листчета.
- 2 Разпределете листчетата между участниците (по един цвят на група).
- 3 Дайте на участниците 10 минути, за да запишат конкретни актове на насилие срещу жени, които могат да бъдат категоризирани като физическо, психологическо, финансово, сексуално насилие и пренебрегване. Определете цвят за всяка категория. Например, групата със сините листчета може да се съсредоточи само върху физическото насилие и да запише примери за поведение, демонстриращо физическо насилие. Зелената група може да бъде инструктирана да се съсредоточи върху психологическото насилие и т.н.
- 4 Поставете лепящите листчета върху флипчарта, докато ги четете на глас в пленарната зала.
- 5 Попитайте дали има допълнителни форми на насилие, които да бъдат включени и ако е така, добавете ги към флипчарта.
- 6 Фасилитирайте дискусиата.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В ПЛЕНАРНАТА ЗАЛА

Обсъдете уязвимостите, които излагат възрастните жени на по-висок риск от злоупотреба/насилие в сравнение с възрастните мъже.

Обсъдете уязвимостите, които излагат по-възрастните жени на по-висок риск от злоупотреба в сравнение с по-младите жени.

Проучете как институциите могат да допринесат за злоупотребата/насилието срещу по-възрастни жени.

Обсъдете стереотипите по отношение на възрастните жени, жертви на насилие - недоверие към техните разкази и преживявания, което се подсилва от възрастта им и евентуалното им заболяване; неразбиране и неприемане на факта, че възрастните жени имат нужда да се грижат за собствените си нужди (включително сигурност и добро качество на живот) също като по-младите жени.

Поканете участниците да споделят всички останали въпроси или да изяснят някои. Помолете участниците да подчертаят всичко, което се е открило, изненадало ги е или ще остане в съзнанието им.

Критичен преглед за формите на насилие, упражнявани върху възрастни жени: Според проучването на Агенцията за основните права за 2014 г. относно насилието над жени и съответно на Световната здравна организация (2024 г.) 5 % от жените в ЕС на възраст над 50 години са съобщили за физическо и/или сексуално насилие през годината, предхождаща интервюто за проучването, а около 1 на всеки 6 души на възраст над 60 години е преживял някаква форма на насилие в общността през последната година. Като се има предвид, че населението в Европа застарява и броят на възрастните хора нараства, това е изключително проблематично. Специфичните изследвания на насилието над възрастни жени са оскъдни и отразяват общата липса на информираност и изследвания.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Създадени условия за взаимодействие между различните заинтересовани страни.

Постигане на общо разбиране за насилието над възрастни жени в по-широката рамка на насилието над жени.

УПРАЖНЕНИЕ 2 „Тенис дебат“

ОЧАКВАНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 40 мин.

ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

- Да се разбере необходимостта от специализирани услуги за подкрепа на възрастни жени, жертви на насилие.
- Да се разбере необходимостта от координирано междуинституционално сътрудничество в областта на насилието над възрастни жени.
- Да се мотивира застъпничеството за специализирани услуги и координирано междуинституционално сътрудничество в рамките на съответните институции.

МАТЕРИАЛИ ЗА ПОДГОТОВКА

- Две редици столове, разположени един срещу друг

ПРОЦЕСЪТ СЪПКА ПО СЪПКА

- 1 Разделете участниците на две групи от по петима доброволци.
- 2 Накарайте групите да седнат една срещу друга.
- 3 Прочетете на глас следните инструкции:
Дебатът ще се състои от два кръга.
Първият „мач“ ще бъде с аргументи „ЗА“ и „ПРОТИВ“ специализираните услуги,
а вторият мач ще бъде „ЗА“ и „ПРОТИВ“ координираното междуинституционално сътрудничество.

„МАЧ“ 1

- 1 Всеки отбор ще има няколко минути, за да подготви аргументите си.
- 2 Едната група ще се аргументира ЗА специализираните услуги, а другата ще се аргументира ПРОТИВ, независимо от личните си убеждения.
- 3 Всеки екип разполага с 45 секунди, за да представи аргументите си ЗА или ПРОТИВ. След 45 секунди започва времето на опонентите.
- 4 Повторете това за максимум още два (2) кръга.
- 5 Публиката записва аргументите и всички допълнителни коментари.

„МАЧ“ 2

- 1 Членовете на публиката сега стават членове на екипа за дебати и обратното.
- 2 Повторете упражнението, като се съсредоточите върху аргументите ЗА и ПРОТИВ координираното междуинституционално сътрудничество.
- 3 Приключете упражнението и дайте думата за дискусия в пленарна зала.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В ПЛЕНАРНАТА ЗАЛА

Започнете дискусията, като подчертаете най-убедителните аргументи, посочени от участниците.

Попитайте участниците с кого смятат, че ще се сблъскат професионално: с тези, които са ЗА или ПРОТИВ специализираните услуги и координираното междуинституционално сътрудничество.

Уверете се, че участниците разбират как да формулират необходимостта от специализирани услуги и координирано междуинституционално сътрудничество за справяне с насилието над възрастни жени и да противодействат на аргументите против горепосоченото.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Повишаване на осведомеността за необходимостта от специализирани услуги и координирано сътрудничество между различните институции.

Засилване на аргументите в полза на тези нужди, което дава възможност на участниците да влияят ефективно на своите колеги.

Идентифициране на противоположни настроения, за да могат да им противодействат.

2. Оценка на риска в случаи на насилие над възрастни жени, включително фемцид и самоубийство

Тази глава има за цел да обясни как да се извърши оценка на риска при работа с възрастни жени, които са жертви или са изложени на риск от насилие, за да се увеличи идентифицирането и докладването на случаите, като се следят високорисковите случаи, за да се предотвратят убийствата на жени и самоубийствата.

Основната функция на инструмента за оценка на риска е да насочва специалистите чрез стандартизиран процес, за да се гарантира, че признаците на насилие са идентифицирани. Настоящият инструмент се основава на съществуващите инструменти по отношение на насилието над жени, използвани в съответните страни

на партньорите, участващи в този проект, както и на рисковите фактори от предишни проекти (TISOVA и WHOSEFVA www.whosefva-gbv.eu). В тези предишни проекти са идентифицирани четири области на насилие над възрастни жени: индивидуална, взаимоотношения, общност и общество.

Настоящият инструмент следва да бъде интегриран в съществуващата ежедневна работа на специалистите. Това означава, че настоящият инструмент следва да се използва в допълнение към всички съществуващи рутинни процедури за оценка на риска, въведени на местно ниво.

УПРАЖНЕНИЕ „Инструмент за оценка на риска и ролеви игри“

ОЧАКВАНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 90–120 мин.

ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

- Да се разбере стандартизирания подход за откриване и докладване на случаи на насилие над жени на възраст над 60 години.

- Да се проучи как се използва инструмента за оценка на риска като допълнителен ресурс към съществуващите процеси за оценка на риска.

- Да се разбере как оценката на риска се свързва с процесите на последващи действия.

- Да се разберат по-добре признаците на насилие над възрастни жени.

- Да се разбере как да се улесни създаването на безопасно пространство за възрастните жени, жертви на насилие, така че те да се чувстват комфортно и да споделят преживяното.

МАТЕРИАЛИ ЗА ПОДГОТОВКА

- Контролен списък (под формата на чеклист) за оценка на риска, разпечатани листи колкото са участниците
- Казуси: Обучителят може да използва пример от своя местен контекст или да провери ПРИЛОЖЕНИЯТА към други глави от настоящото Ръководство, които съдържат казуси, описващи различни ситуации, в които може да се открие насилие над възрастни жени

ПРОЦЕСЪТ СЪПКА ПО СЪПКА

- 1 Представяне на сесията от обучителя.
- 2 Разделете участниците в групи от по 3-4 души (адаптирайте според броя на участниците), като се уверите, че те са смесени по отношение на професиите си.
- 3 Дайте на всяка група казус (вж. ПРИЛОЖЕНИЯТА) или накарайте групата да проведе мозъчна атака за случай, който някой от професионалистите познава добре.
- 4 Дайте на всеки участник разпечатан контролния списък (чеклист) за оценка на риска (вж. ПРИЛОЖЕНИЕТО).
- 5 (по избор) Обяснете накратко инструмента за оценка на риска (цели, разработване, съдържание, процедури и др.).
- 6 Обяснете, че:
 - Ако са отбелязани 1- 3 рискови фактора, продължете да наблюдавате ситуацията отблизо.
 - Ако са отбелязани повече от 3 рискови фактора, участниците преминават към MARVOW 2.0 блок-схема 1 за управление на случай.¹

¹ Вижте Методология за оценка на риска, MARVOW 2.0

- Ако смятате, че жертвата е в непосредствена опасност, обадете се на социалните служби и/или на полицейските служби.
- 7 Нека всяка група избере коя „роля“ от казуса ще поеме всеки участник, включително и ролята на възрастната жена.
- Обяснете, че всяка група трябва да изиграе сценария на случая, като използва въпросите, които се отнасят до инструмента за оценка на риска, за да разбере по-добре ситуацията на възрастната жена.
 - Попълнете контролния списък за оценка на риска, обсъдете го в рамките на своята група и стигнете до заключения относно последващите действия.
- 8 Всяка група представя своя казус и заключения.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В ПЛЕНАРНАТА ЗАЛА

Как упражнението ви помогна да се запознаете с извършването на оценката на риска?

Как упражнението ви помогна да придобиете умения за подобряване на оценката на риска за възрастни жени?

Какви предизвикателства предвиждате при прилагането на тази оценка на риска в ежедневната си работа?

Други въпроси?

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Подобряване на уменията на специалистите за извършване на оценка на риска с помощта на стандартизирана методология.

Подобряване на уменията на специалистите да свързват оценката на риска с възможните начини за действие след оценката на риска.

Работа с координиран междуинституционален капацитет.

Получаване на по-широк поглед върху потенциалните ситуации.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

за оценка на риска в случаи на насилие над възрастни жени, включително фемцид и самоубийство

КОПИЕ ЗА РАЗДАВАНЕ

БЕЛЕЖКИ

- Колоната 4 (увеличение и честота) не е задължителна.
- Полето, отбелязано в реда за рисков фактори, се брои за 1, дори ако е отбелязано във всички 3 колони (коментари на професионалист от първа линия, самата възрастна жена, свидетел). Например, „психологически здравословни проблеми“, отбелязано от всички трима = 1 рисков фактор. „Психологически здравословни проблеми“, „финансова зависимост“, отбелязани от един или повече = 2 рискови фактора.

РИСКОВ ФАКТОР	Области за проучване	Коментирайте какъв(и) рисков(и) фактор(и) е(са) забелязан(и) от вас като професионалист на първа линия	Коментирайте за какъв(и) рисков(и) фактор(и) е съобщила възрастната жена	Коментирайте какъв(и) рисков(и) фактор(и) е(са) докладван(и) от друго лице и от кого	Коментирайте дали има увеличение на честотата и/или тежестта на наблюдаваните или докладваните рискови фактори
ПСИХОЛОГИЧЕСКИ ИЛИ ПСИХИЧЕСКИ ЗДРАВΟΣЛОВНИ ПРОБЛЕМИ	Симптоми на депресия, агресия, тревожност, страх Психиатрично лечение, медикаменти				
ФУНКЦИОНАЛНА ЗАВИСИМОСТ/НЕСПОСОБНОСТ/ИНВАЛИДНОСТ	Зависимост в еже-дневните дейности (обличане, къпане, придвижване, хранене и др.) Физическо увреждане, нужда от специално медицинско оборудване (инвалидна количка, проходилка и др.) или медицински продукти				
ФИНАНСОВА ЗАВИСИМОСТ	Жертвата няма достъп или не е в състояние да управлява собствените си финанси, напр. пенсия, друг източник на доходи, права на собственост Финансите се контролират от други лица, напр. законен настойник, въпреки че жертвата няма диагностицирани неврологични дефицити				

РИСКОВ ФАКТОР	Области за проучване	Коментирайте какъв(и) рисков(и) фактор(и) е(са) забелязан(и) от вас като професионалист на първа линия	Коментирайте за какъв(и) рисков(и) фактор(и) е съобщила възрастната жена	Коментирайте какъв(и) рисков(и) фактор(и) е(са) докладван(и) от друго лице и от кого	Коментирайте дали има увеличаване на честотата и/или / тежестта на наблюдаваните или докладваните рискови фактори
ПСИХОЛОГИЧЕСКО НАСИЛИЕ	<p>Жертвата не е уважавана</p> <p>Жертвата страда от контролираща динамика на властта: кой взема решенията, кой постоянно е в по-изгодна позиция</p> <p>Жертвата изпитва принудителен контрол, напрежение, страх,</p> <p>Жертвата има лоши или конфликтни взаимоотношения</p>				
ЛИПСА НА СОЦИАЛНА/ ФОРМАЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЖЕРТВАТА	<p>Без социална мрежа, семейство, приятели</p> <p>Никакво или слабо участие на социалните служби</p> <p>Контролирани контакти с други хора</p>				
НЕПОДХОДЯЩИ/НЕУДОБНИ УСЛОВИЯ НА ЖИВОТ В ДОМАКИНСТВОТО	<p>Общо жилище с нове на семейството (липса на личен живот, безопасност)</p> <p>Неподходящи условия (хигиена, достъпност, специални нужди)</p>				
ЖЕРТВАТА НЕ РАЗПОЗНАВА/ НЕ ИДЕНТИФИЦИРА НАСИЛСТВЕНОТО ПОВЕДЕНИЕ ИЛИ АКО ГО ИДЕНТИФИЦИРА, ГО ОМАЛОВАЖАВА ИЛИ ОПРАВДАВА КАТО НЕЩО НОРМАЛНО.					

РИСКОВ ФАКТОР	Области за проучване	Коментирайте какъв(и) рисков(и) фактор(и) е(са) забелязан(и) от вас като професионалист на първа линия	Коментирайте за какъв(и) рисков(и) фактор(и) е съобщила възрастната жена	Коментирайте какъв(и) рисков(и) фактор(и) е(са) докладван(и) от друго лице и от кого	Коментирайте дали има увеличение на честотата и/или / тежестта на наблюдаваните или докладваните рискови фактори
ЖЕРТВАТА Е СВИДЕТЕЛ НА ДОМАШНО НАСИЛИЕ В МИНАЛОТО	Области за проучване Свидетел на домашно насилие в миналото, напр. като дете				
ПРЕЖИВЯНО ДОМАШНО НАСИЛИЕ ОТ ЖЕРТВАТА					
ЛИПСА НА СОЦИАЛНА/ ФОРМАЛНА ПОДКРЕПА ЗА ИЗВЪРШИТЕЛЯ	Липса на социална мрежа (семейство, приятели) Липса или ниска степен на ангажираност на социалните служби (домашни посещения от социални работници, редовни прегледи, грижи за възрастни хора) Икономическа зависимост на извършителя от жертвата				
ИЗВЪРШИТЕЛЯТ Е СВИДЕТЕЛ НА НАСИЛИЕ В МИНАЛОТО					
ИСТОРИЯ НА ДОМАШНО НАСИЛИЕ ОТ СТРАНА НА ИЗВЪРШИТЕЛЯ В МИНАЛОТО					

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 Казус за оценка на риска в случаи на насилие срещу възрастни жени, включително фемцид и самоубийство

ДА СЕ РАЗДАДЕ НА УЧАСТНИЦИТЕ

Мария е на 74 години и е пенсионирана учителка. Омъжена е за съпруга си Андрей от 45 години. Те живеят заедно в един от престижните квартали на града. Мария произхожда от богато семейство и винаги е била добре подсигурана финансово.

Преди четири години нейният съпруг (в момента на 68 години) също се е пенсиониран. Тя очаквала с нетърпение пенсионирането му и двамата имали много планове, като например да пътуват в чужбина. В началото всичко било добре, но с течение на времето настъпила промяна в отношенията им. Андрей често бил депресиран. Мария се опитала да говори с него за това, но той отказал.

Преди 2 години Мария претърпяла злополука и дълго време била прикована на легло, изисквайки денонощни грижи. Чувствала се сама, била тъжна и страдала все повече и повече от промененото поведение на съпруга си.

Днес тя се чувства много по-добре. От шест месеца ползва социална грижа с периодично домашни посещения от социален работник. Мария наела и чистачка за дома си, за 2 дни в седмицата. Жената била много дружелюбна и приказлива и Мария обичала да прекарва времето си с нея. Говорели си за лични неща и за Мария това било облекчение. И двамата, Андрей и тя, били с много ограничени контакти, почти нямали останали живи роднини и след пенсионирането не поддържали връзки с колегите и приятелите си. Веднъж възникнало напрежение, когато Андрей прекъснал разговора на жените, като казал на чистачката, че не върши работата, за която ѝ плащат. Андрей настоял да я уволнят. Мария отчаяно искала да задържи чистачката, но не успяла да убеди съпруга си.

Освен промените в настроението на Андрей, породени от депресията му, той започва се държи агресивно и неуважително към съпругата си и често я обижда. Сексуалните отношения на двойката се променили много и Мария вече не се чувства привлечена от Андрей, но приема това като нормален етап от брака им и не се оплаква.

Основно Мария се грижи за поддръжката на техния дом, а също така финансово покрива изцяло битовите сметки. Напоследък забелязва, че голяма част от парите ѝ липсват от банковите ѝ сметки. Въпреки че се притеснява от реакцията на съпруга си, тя повдига този въпрос. Когато това се случва, той изразява бурно разочарованието си казвайки, че тя го обвинява без причина, започва да я псува и става агресивен. При ескалацията на конфликта, той чупи врата на къщата. Мария се плаши от всяка нова проява на неговия гняв и не смее повече да попита за парите.

При поредно посещение от лицето от социалната грижа, то забелязва влошаване на здравословното състояние на Мария. В разговора жената споделя, че се чувства много уморена и че Андрей наскоро ѝ е дал някакви хапчета, които да ѝ помогнат да заспи и да облекчат чувството ѝ на изтощение. В същото време социалният работник забелязва още, че хигиената в дома на жената е влошена, което Мария обяснява с напускане на чистачката и, че не е успяла да намери друга. Служителят в социалната грижа се обръща към Андрей, като му обяснява нуждите на съпругата му от грижи, особено в периода на възстановяването ѝ след инцидента. Мъжът каза, че знае какво да прави и съветва социалния работник да си гледат неговата работа и да не се меси в отношенията им.

След това посещение следва сериозен конфликт между Андрей и Мария. Той е ядосан и я обвинява, че настройва другите срещу него. Когато тя каза, че не иска животът ѝ да бъде такъв, той я блъсна толкова силно, че тя губи равновесие и пада върху масата.

При следващите посещения специалистите от социалните грижи виждат Мария във все по-лошо състояние. При последното им посещение забелязват няколко синини по тялото на Мария. И Мария, и Андрей твърдят, че всичко в дома им е наред.

3. Управление на случаи в рамките на координирано междуинституционално сътрудничество

Общата цел на управлението на случаите в рамките на координирано междуинституционално сътрудничество е да се гарантира, че всички участващи специалисти ще могат да оценят безопасността на жертвата, да предоставят подкрепа и да насочат инцидентите към съответната институция/специалист/заинтересована страна въз основа на ефективно междуинституционално сътрудничество.

Инструментът за управление на случаи, който ще бъде представен в тази глава, се основава на методологиите на междуинституционалните конференции за оценка на риска (MARAC) и координирания отговор на общността (CCR) за ефективен координиран отговор на случаи на насилие над възрастни жени. И двата модела

описват работата на няколко институции въз основа на специфични принципи и методология.

Инструментът описва как специалистите от различни области ще си сътрудничат и как могат да протичат срещите за управление на случаи.

Ние ще разгледаме:

- Ключови принципи.
- Участие на институциите в срещи за управление на случаи.
- Координация в срещите за управление на случаи и процеса на управление на случаи.
- Процесът и инструментите, използвани по време на срещите за управление на случаи.

УПРАЖНЕНИЕ „Управление на случаи в теорията и практиката“

ОЧАКВАНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 150 мин.

ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

- Укрепване на ефективното координирано междуинституционално сътрудничество.

- Да се разбере процеса на управлението на случаи и неговото значение.

- Да се разбере как да се организират срещи за управление на случаи, кой трябва да участва, как могат да бъдат координирани и какви са процесите.

- Представяне на инструменти за управление на случай за специалистите и как да ги прилагат.

- Идентифициране на основните принципи на управлението на случаи, които специалистите трябва да имат предвид в ежедневната си работа.

- Анализирание на основните предизвикателства и добавената стойност на срещите за управление на случаи за специалисти.

МАТЕРИАЛИ ЗА ПОДГОТОВКА

- Химикал и хартия
- Разпечатан лист с казусите
- Разпечатан инструмент за управление на случаи

ПРОЦЕСЪТ СЪПКА ПО СЪПКА

Въведение в сесията и представяне на основните цели на обучението. (5')

1-ви казус – управление на индивидуални случаи (30') ПРИЛОЖЕНИЕ 1 за участниците

- 1 Разделете специалистите на три групи - всяка група трябва да се състои от специалисти от една и съща област.
- 2 Раздайте първия казус на участниците.
- 3 Опишете казуса накратко.
- 4 Оставете групите да разгледат подробно казуса в своите групи.
- 5 Помолете всяка група да представи своята гледна точка по отношение на управлението на случая въз основа на своите правомощия/професия.
- 6 Започнете дискусия, като сравните отговорите на групите, фокусирайки се върху използвания език и техния подход. (Използвайте информацията в ПРИЛОЖЕНИЕ 2 за фасилитатори).

Презентационни слайдове

- 1 Блок схема (10')
 - Опишете общия процес на управление на случаи (слайдове) - срещата за управление на случаи (върху която е съсредоточено това упражнение и материал) е една част от тази схема.
- 2 Основни принципи на управлението на случаи (10')
 - Позовете се на основните принципи, които специалистите трябва да имат предвид в ежедневната си работа (слайдове).
 - Дайте конкретни примери за принципите от практиката, за да ги направите релевантни и приложими.
- 3 Участници в срещи за управление на случаи (5')
 - Покажете списъка на участниците от слайдовете на срещата за управление на случая.
 - Разяснете, че това не е фиксиран списък, а може да бъде коригиран в зависимост от националния контекст и нуждите на всеки отделен случай.
- 4 Координация на срещите за управление на случаи (10')
 - Разяснете разликата между координацията на срещата за управление на случая и координацията на процеса.
 - Обяснете основните роли на координатора във всеки случай - по отношение на координацията на срещите за управление на случай координаторът отговаря само за процедурата на срещата, формулярите, които трябва да се попълнят и протоколите (направените записки от срещата).
- 5 Структура и инструменти (20')
 - Опишете основните стъпки на срещата за управление на случай.
 - Опишете инструментите (дневен ред, декларация за поверителност, описание на случая, участващи институции, особености на случая, планиране на дейностите, резултати от срещата) и как специалистите могат да ги използват.
- 6 Примери за ефективна и неефективна практика (20')
 - Чрез представянето на двата примера (вж. слайдовете на PowerPoint), улеснете дискусиата в пленарна зала и помолете участниците да споделят примери, които показват добра/ефективна и неефективна практика. Целта е да се докаже добавената стойност и ползата от междуинституционалното сътрудничество.
 - Обучителят може да подготви и използва допълнителни казуси (по избор), които ще бъдат анализирани в пленарната зала и ще помогнат на учителя да даде ясна представа за прилагането на срещите за управление на случаи.

2-ри казус – координирано междуинституционално сътрудничество (25-30')

- 1 Разделете участниците на малки групи от професионалисти от различни области.
- 2 Използвайте втория казус от Приложение 1 „Участници“ (вече раздаден в началото).
- 3 Всички професионалисти трябва да работят заедно по конкретен случай на насилие срещу възрастни жени, като използват инструментите и методологията, разгледани по-рано.
- 4 Инструктирайте ги да отговорят на колкото се може повече въпроси от Приложение 3 „Въпроси“.

- 5 Накрая те трябва да имат възможност да обсъдят управлението на случая и да намерят общия път.
- 6 Целта на това съвместно упражнение е специалистите да приложат теорията на практика, а учителят да отговори на всички въпроси.

Заклучение – Обратна връзка (20')

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В ПЛЕНАРНАТА ЗАЛА

Помолете участниците да обсъдят какъв е бил за тях процесът на въвеждане на междуинституционално управление на случаи.

Попитайте участниците за всякакви въпроси, които биха могли да имат.

Обсъдете с тях добавената стойност от прилагането на този нов подход и какво трябва да се промени в тяхната служба/агенция, за да може този подход да бъде успешно приложен.

Защо е важно координираното междуинституционално сътрудничество?

Какви ползи установихте при използването на междуинституционалното сътрудничество?

Какви са принципите, които специалистите трябва да имат предвид, за да си сътрудничат по-ефективно със специалисти от други области?

Колко важно е за всички участващи специалисти да се гарантира общото разбиране помежду им?

Как може да се постигне това общо разбиране?

По какъв начин срещите за управление на случая помагат за наблюдение и оценка на процесите на управление на случая и вземане на решения за следващите стъпки?

Как можем да постигнем по-добра координация на срещите за междуинституционално сътрудничество?

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Участниците разбират основните принципи на управлението на случаи и как те могат да бъдат включени в ежедневната им работа.

Участниците разбират как да организират и координират срещи за управление на случаи.

Участниците разбират как да използват инструментите и да си сътрудничат на междуинституционално ниво.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 за Управление на случаи в междуинституционално сътрудничество – Участници

КОПИЕ ЗА РАЗДАВАНЕ

1-ви казус

Елена, 75-годишна жена, живее в селски район с ограничен достъп до здравни и социални услуги. Тя е в ранен стадий на деменция, която причинява влошаване на когнитивните способности. Основният ѝ болногледач е 45-годишната ѝ дъщеря Диана. Елена е изправена пред няколко рискови фактора, включително изолация в селските райони, зависимост от дъщеря си и деменция.

Елена преживява множество форми на насилие. Подложена е на психологическо насилие, тъй като Диана често омаловажава и обижда Елена, като засилва тревожността и объркването ѝ. Това води и до ниска самооценка на Елена, която се чувства уплашена и изолирана. Пренебрегването е друга форма на насилие, която Елена преживява. Диана пренебрегва нуждите на Елена от лекарства, което води до влошаване на здравословното ѝ състояние и засилване на симптомите на деменция. Понякога се случва и физическо насилие. Има случаи, в които Диана се държи грубо с Елена, причинявайки ѝ леки наранявания и всявайки страх у нея.

2-ри казус

Катерина е на 65 години, възстановява се от лек инсулт, претърпян преди година и в момента е подложена на силен психологически и икономически тормоз и пренебрегване от страна на медицинската си сестра Рая.

Катерина, която е вдовица от пет години, има три деца, които живеят в други градове. Поради разстоянието и професионалните си задължения децата ѝ не могат да ѝ осигурят ежедневните грижи, от които се нуждае. Затова, след като здравето на майка им се влошава, те наемат Рая да се грижи за нея. През първите три месеца отношенията между Катерина и Рая са безпроблемни. Наскоро обаче ситуацията се променя драстично. Рая започнала да проявява агресивно поведение, като ежедневно крещяла на Катерина и я наричала „безполезна“ и „бреме“. Често повишава глас и обвинява Катерина, че забравя неща или прави грешки, което засилва тревожността и объркването на Катерина поради здравословното ѝ състояние. В същото време Рая започва да се възползва от финансовото положение на Катерина, като тегли големи суми пари от банковата ѝ карта без нейно разрешение. Катерина също така забелязва, че Рая не изпълнява професионалните си задължения, оставяйки Катерина без необходимите грижи, като в същото време прави грешки в дозировката на лекарствата ѝ, за които медицинската сестра се грижи. Здравето на Катерина започва да се влошава и тя започва да изпитва чести пристъпи на тревожност.

Катерина решава да се обърне към полицията по време на остра конфронтация с Рая, при която Рая я заплашва с физическо насилие, но не предприема действия. Полицията, след като получава обаждането и се намесва, информира Катерина за правата ѝ и я придружава до полицейския участък, където тя подава жалба срещу Рая за злоупотреба и икономическа експлоатация.

3-ти казус (по избор, фокус върху насилие над интимния партньор)

Мария, 74-годишна пенсионирана учителка, е омъжена за съпруга си Андрей от 45 години. Мария произхожда от заможено семейство и винаги е била финансово добре обезпечена. Преди 2 години тя претърпява злополука и дълго време е прикована към леглото, като се нуждае от денонощни грижи. Днес тя се чувства много по-добре, но специалистите от службите за домашни грижи продължават да я проверяват с посещения по домовете. Наскоро Мария е наела чистачка за дома си за 2 дни в седмицата.

Мария се грижи за поддръжката на дома им, а също така сама покрива финансово всички нужди на домакинството - напоследък тя осъзнава, че част от парите ѝ са изчезнали от банковите ѝ сметки. Въпреки че се притеснявала от реакцията му, тя повдигнала въпроса пред съпруга си; той изразил разочарованието си, защото усетил, че го обвинява без причина, започнал да я псува и станал агресивен. По време на кавгата той счупил една врата в къщата.

При планирано посещение от службата за домашни грижи специалистите виждат промени и влошаване на здравословното състояние на Мария. В разговора им с нея тя им казала, че се чувства много уморена и че Андрей наскоро ѝ дал някакви хапчета, които да ѝ помогнат да заспи и да облекчат чувството ѝ на изтощение. В същото време те забелязали известно влошаване по отношение на чистотата на помещението, като Мария обяснила, че чистачката се е преместила и тя не е успяла да осигури услугите на друга чистачка. Служителите на услугата за домашни грижи поискаха кратък разговор с Андрей, като изтъкнаха нуждите от грижи за съпругата му, особено след претърпяната злополука и възстановяването, от което се нуждае. Той беше пряк и директно им каза, че знае какво да прави и че не желае да му се бъркат в работата.

По време на следващите посещения специалистите от службата за домашни грижи виждат Мария във все по-лошо състояние. По време на последното си посещение те забелязват синини по тялото на Мария. И Мария, и Андрей уверяват, че всичко в дома е наред.

[\(По-дългата версия на казуса е налична в ПРИЛОЖЕНИЕ 2 за оценка на риска\)](#)

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 за Управление на случаи в междуинституционално сътрудничество – Фасилитатори

(ЗА ОБУЧИТЕЛИ)

1-ви казус

АНАЛИЗ НА РИСКОВИТЕ ФАКТОРИ

Изоляция на селските райони

- Ограничен достъп до помощ: Живеенето в селски район означава, че Елена има ограничен достъп до здравни услуги, социални работници или групи за подкрепа в общността, които биха могли да се намесят или да помогнат.
- Проблеми с транспорта: Разстоянието до най-близкия град или болница затруднява Елена да потърси помощ самостоятелно, особено предвид здравословното ѝ състояние.

Зависимост от основния болногледач

- Разчитане на Диана: Диана е основният болногледач на Елена, поради което Елена няма алтернативен източник на грижи. Тази зависимост води до дисбаланс на властта, тъй като Диана има значителен контрол върху благосъстоянието на Елена.
- Липса на осведоменост: Елена може да не разбира напълно ситуацията си или да не знае как да потърси помощ поради влошаване на когнитивните ѝ способности и липсата на външни системи за подкрепа.

Деменция

- Влошаване на когнитивните способности /когнитивни предизвикателства/когнитивно увреждане: деменцията на Елена затруднява спомените ѝ за случаи на насилие или изразяването на преживяванията ѝ. Това може да доведе до недокладване и улеснява Диана да отрича или омаловажава злоупотребата.
- Поведенчески промени: Деменцията може да доведе до промени в поведението на Елена, които Диана смята за предизвикателство за справяне, което може да предизвика агресивни реакции от страна на Диана поради разочарование и липса на стратегии за справяне.

РАЗЛИЧНИ ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗКАЗИ

Служител на правоприлагащите органи/полицейски служител:

Използван език: Жертва, извършител, доклад за инцидент, задържане под стража, вероятна причина.

Перспектива: Фокус върху непосредствената безопасност, събирането на доказателства и правните процедури и аспекти.

Социален работник:

Използван език: Пострадал, насилник, план за безопасност; грижа, която взема предвид травмата; услуги за подкрепа.

Перспектива: Дългосрочно благосъстояние, емоционална и практическа подкрепа, холистичен подход.

Доставчик на здравни услуги:

Използван език: Пациент, оценка на нараняването, задължително докладване, оценка на психичното здраве, насочване.

Перспектива: Грижа за физическото и психическото/когнитивното здраве, разпознаване на признаци на злоупотреба, насочване.

2-ри казус

За последното упражнение, включващо казус, следвайте следните стъпки и структура:

Описание на случая

- **Основни характеристики на случая:**
 - Форми на насилие:
 - Психологическо насилие (словесно насилие, викове и заплахи за физическо насилие).
 - Икономическо насилие и икономическа експлоатация.
 - Пренебрегване.
- **Анализ на рисковите фактори (за учителя):**
 - Изолация (липса на система за подкрепа, изолация и от семейството ѝ).
 - Зависимост (поради здравословно състояние и възраст).
 - Икономическа експлоатация.
 - Влошаване на здравословното състояние вследствие на инсулт (възможно объркване/неяснота) и психични проблеми (тревожност, стрес, страх и несигурност).

Работа в екип/обсъждане на формата на срещите за междуинституционално сътрудничество; въпроса за координацията; функционалността на срещите; инструментите, които ще се използват; решенията и др.

3 -ти казус

Стъпки и структура

- **Форми на насилие:**
 - Психологическо насилие (вербална злоупотреба, заплахи, възпиране и сплашване).
 - Физическо насилие (подозрение за физическо насилие и приемане на лекарства без лекарско предписание и войнственост, напр. разбиване на вратата).
 - Икономическо насилие и икономически спекулации/изнудване.
 - Пренебрегване.
 - Домашно насилие (насилие в интимните отношения).
- **Анализ на рисковите фактори (за учителя):**
 - Изолация (отчуждаване и изолация също от всякакъв вид системна подкрепа).
 - Зависимост (поради здравословното ѝ състояние, възрастта ѝ и социалните възприятия за правилния начин, по който трябва да реагира като съпруга на извършителя).
 - Икономическа експлоатация.
 - Предизвикателства, свързани с психичното здраве (тревожност и страх/предпазване от това да остане отново сама).
 - Влошаване на физическото здраве (възстановяване от тежка травма и влошаване на физическото здраве).
 - Неприемане и/или непризнаване на ситуацията и искане на подкрепа – искане на помощ (невидимо насилие – подозрения и неясни доклади – трудности при осигуряване на подходящ отговор от страна на службите за подкрепа – служби за домашни грижи).
 - Динамиката на отношенията в условие на насилие в интимните отношения (има силна емоционална връзка на зависимост между жертвата и насилника).

ПРИЛОЖЕНИЕ 3 за Управление на случаи в координирано междуинституционално сътрудничество – Въпроси

КОПИЕ ЗА РАЗДАВАНЕ

2-ри казус разпечатка (Въпроси)

Първоначален отговор и оценка

- Какви са различните форми на насилие, които възрастната жена преживява от лицето, упражняващо насилието?
- Как здравословното състояние на Катерина я е направило по-уязвима на тези посегателства?
- Защо е изключително важно полицията да се включи в този случай от самото начало?
- Как здравните специалисти трябва да оценяват физическото и психическото здраве, за да документират въздействието на насилието?
- Каква роля трябва да играят здравните специалисти при оценяването и документирането на влошаването на здравословното състояние на Катерина и неправилното лечение с лекарства?
- Каква роля трябва да играят здравните работници при наблюдението на дългосрочното възстановяване на Катерина и осигуряването на подходящи медицински грижи за нея?

Координация между специалистите

- Как може да се установи ефективна комуникация и координация между полицията, здравните служби, социалните работници и службите за подкрепа на жертвите?
- Какви стратегии могат да се приложат, за да се осигури ефективна комуникация и координация между различните агенции, участващи в случая на Катерина?

Предоставяне на грижи и подкрепа

- Какви незабавни грижи и подкрепа трябва да се предоставят на Катерина, за да се гарантира нейната безопасност и благополучие?
- Как здравните специалисти могат да гарантират, че Катерина ще получава правилните лекарства и медицински грижи занапред?

Предизвикателства при сътрудничеството между различните агенции

- Какви са потенциалните предизвикателства за постигане на ефективно междуинституционално сътрудничество в този случай?
- Как могат да бъдат преодоляни тези предизвикателства, за да се осигури координирана реакция?

Координация и последващи действия

- Какъв текущ мониторинг трябва да бъде осъществен, за да се гарантира безопасността и благополучието на Катерина?
- Как могат да се координират последващите действия между различните специалисти, за да се проследи напредъка на Катерина и да се обърне внимание на всички нови проблеми?

Подкрепа за децата на Катерина

- Как специалистите могат да включат децата на Катерина в процеса на осигуряване на грижи, като вземат предвид тяхната отдалеченост и професионални ангажменти?
- Каква подкрепа може да се окаже на семейството на Катерина, за да им се помогне да се справят със ситуацията и да я разберат?

Програми за работа с извършители на насилие

- Какви предизвикателства могат да възникнат при включването на Рая в програмата за извършители и как могат да бъдат преодоляни?
- Как може да бъде наблюдавана и оценявана ефективността на участието на Рая в програмата за извършители на насилие?

Разпределение на ресурсите и достъп до тях

- Какви ресурси са необходими за ефективното управление на този случай и как може да се получи достъп до тях?
- Как специалистите могат да гарантират, че Катерина има достъп до всички услуги, от които се нуждае, въпреки потенциалните ограничения на ресурсите?

Образование и обучение

- От какво обучение могат да се нуждаят специалистите, за да се справят по-добре със случаите на насилие над възрастни жени и с междуинституционалното сътрудничество?
- Как може да се осигури постоянно обучение и подкрепа на специалистите, за да се подобри реакцията им при подобни случаи в бъдеще?
- Какви превантивни мерки могат да се въведат, за да се избегнат подобни случаи на насилие над възрастни жени в бъдеще?

4. Работа с възрастни извършители на насилие в интимните отношения – домашно насилие срещу възрастни жени от техния партньор (подход, ориентиран към пострадалите)

Този модул обхваща работата с извършители, като се обръща специално внимание на възрастните извършители на насилие в интимните отношения – домашно насилие срещу възрастни жени от техния партньор. Тази тема е важна, тъй като разпознаването, докладването и насочването на случаи на насилие над възрастни жени изисква фокусиране не само върху преживяванията на жертвите на насилие, но и върху профила и характеристиките на извършителите.

Необходимо е да се мотивират специалистите да включат перспективата на извършителите на насилие над възрастни жени (факторите, свързани с извършителите) в процесите на оценка на риска и управление на случаите, за да се гарантира безопасността на жертвите и да се предотврати рецидивизма. Повишаването на тяхната осведоменост може да помогне за преодоляване на нагласите и стереотипите по отношение на възрастните извършители и към програмите за извършители - като например, предположението, че за възрастните извършители е твърде късно да променят нагласите и поведението си и следователно няма причина да се работи с тях.

УПРАЖНЕНИЕ 1 „Работа с извършители: Мотивация и принципи“

ОЧАКВАНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 35 мин.

ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

- Да се повиши осведомеността на професионалистите на първа линия относно нуждите и ползите от работата с извършители на насилие над възрастни жени.
- Да се противодейства на аргументите срещу работата с възрастни извършители и да се разсеят стереотипите (както по отношение на възрастните извършители, така и на възрастните жени).
- Да се разбере концепцията за ориентиран към пострадалите подход при работа с извършители - подход, основан на нуждите, насочен към пострадалите и ангажиращ заинтересованите страни.

МАТЕРИАЛИ ЗА ПОДГОТОВКА

- Флипчарт/Бяла дъска
- Маркери

ПРОЦЕСЪТ СЪПКА ПО СЪПКА

- 1 Мозъчна атака - на флипчарта или бялата дъска напишете „Да се обърне внимание на извършителите на насилие над възрастни жени“ и две колони „Защо ДА“ и „Защо НЕ“.
- 2 Участниците излагат своите аргументи „ЗА“ и „ПРОТИВ“, а учителя ги записва съответно в двете колони.
- 3 Учителят обобщава причините, поради които е важно да се работи с извършителите на насилие над възрастни жени, за да се гарантира защитата на пострадалите. Той/тя също така обръща специално внимание на аргументите против работата с извършителите, особено ако се посочва увеличаване на риска за безопасността на жертвата. Ако е приложимо, може да се направи позоваване на Истанбулската конвенция, чл. 16 (ако Конвенцията е ратифицирана на местно ниво).
- 4 Представяне на концепцията за ориентиран към пострадалите подход при работа с извършители - подход, основан на нуждите, насочен към оцелелите и ангажиращ заинтересованите страни

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В ПЛЕНАРНАТА ЗАЛА

Какво, според специалистите, пречи на работата с извършителя (очакване, че ситуацията ще се влоши, насилието ще ескалира и рискът за жертвата ще се увеличи)?

Какви са стереотипите за възрастните извършители на насилие в интимните отношения – домашно насилие над възрастни жени от техния партньор - например, че не могат да се променят?

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Участниците да разбират по-добре работата с извършителите в контекста на координирания подход за предотвратяване и борба с насилието над жени.

Участниците да определят ползите от работата с извършителите за намаляване на риска и да се противопоставят на бариерите и стереотипите.

Участниците да бъдат мотивирани да включат перспективата на извършителите (факторите, свързани с извършителите) в работата си.

Участниците да разберат как да включат в работата си възрастните извършители на насилие в интимните отношения – домашно насилие над възрастни жени от техния партньор.

УПРАЖНЕНИЕ 2

„Световно кафене: Извършители на насилие над възрастни жени“

ОЧАКВАНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 90 мин.

ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

- Подобряване на знанията на специалистите на първа линия за различните видове извършители на насилие над възрастни жени - (бивши) партньори, други членове на семейството, други (професионални) болногледачи.
- Запознаване с характеристиките на възрастните извършители на насилие в интимните отношения – домашно насилие над възрастни жени от техния партньор и с видовете насилие, които могат да бъдат упражнявани от всеки тип извършител, както и с начина, по който тези видове насилие могат да се проявят.
- Проучване на начините, по които могат да бъдат намалени различните прояви на насилие, упражнявани от различните извършители.

МАТЕРИАЛИ ЗА ПОДГОТОВКА

- Флипчарт/Бяла дъска
- Маркери
- Три (3) маси
- Предварително подготвени три (3) бели листа за флипчарт, всеки от които е озаглавен съответно „(Бивш) Партньор“, „Дете/Член на семейството“, „Професионален болногледач“. На всеки лист има по четири (4) допълнителни понятия: Характеристики; Поведение/Видове насилие; Нужди; Стратегии за спиране/намаляване на насилието.

RESOURCES FOR THE TRAINER

- Данни от национални проучвания за различните видове извършители на насилие над възрастни жени.
- Насоки за възпроизвеждане на проекта MARVOW. https://marvow.eu/wp-content/uploads/2020/05/MARVOW_Replication-Guidelines.pdf
- Practitioner Understandings of Older Victims of Abuse and Their Perpetrators: Not Ideal Enough? The British Journal of Criminology, 2024, 64, 620–637. Разбиранията на практикуващите за възрастните жертви на насилие и за извършители: Не са достатъчно идеални? Британско списание по криминология, 2024, 64, 620–637. <https://academic.oup.com/bjc/article/64/3/620/7289076>
- Perpetrators of Domestic Abuse Against Older Adults: Characteristics, Risk Factors and Professional Responses. Durham University (2022). Извършители на домашно насилие над възрастни хора: Характеристики, рискови фактори и професионални реакции. Университет Дърхам (2022). <https://www.durham.ac.uk/media/durham-university/research-/research-centres/research-into-violence-and-abuse-centre-for/pdf-files/Perpetrators-of-DA-report-v.5.pdf>
- Методът Световно кафене. <https://theworldcafe.com/key-concepts-resources/>

ПРОЦЕСЪТ СЪПКА ПО СЪПКА

- 1 Разположете три маси в стаята и оставете достатъчно място за движение на хората около тях. На всяка маса трябва да има от четири до шест стола (броят на столовете на всяка маса е равен на общия брой на участниците в голямата група, разделен на три).
- 2 Поставете на всяка маса лист от флипчарт с различно заглавие:
 - първа маса – (Бивш) Партньор.
 - втора маса – Дете/Член на семейството.
 - трета маса – Професионален болногледач.
- 3 Приветствие и представяне: Започнете с приветствие и въведение в процеса на Световното кафене, като представите правилата, които ще се използват.
 - Участниците сядат около масата. Те избират един човек за „водител/домакин на масата“, който ще действа като записващ и докладващ. Всяка група работи по различен тип извършител на насилие над възрастни жени и определя характеристиките; поведението/видовете насилие; нуждите; стратегиите за спиране/намаляване на насилието.
 - В края на петнадесетте минути всички членове на групата, с изключение на водещия, се преместват на друга маса.
 - Водещият остава на същата маса, посреща следващата група и ги запознава накратко със случилото се в предишния кръг.
 - Същото се прави и за трети път, така че всички участници да преминат през всички маси.
- 4 Представяне на резултатите: След приключване на работата в малките групи поканете „домакините на масите“ да покажат записките си и да споделят прозрения или други резултати от дискусиите в пленарна зала.
- 5 Представете „Специфични характеристики на възрастните извършители на насилие в интимните отношения – домашно насилие над възрастни жени от техния партньор“ - динамика на взаимоотношенията, видове използвано насилие, нужди и стратегии за намаляване на насилието.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В ПЛЕНАРНАТА ЗАЛА

Как насилието над възрастни жени ги засяга по различен начин в зависимост от вида на извършителя?

Какви са различните пречки при съобщаването на случаи на насилие от възрастните жени в зависимост от това кой е насилникът? Как динамиката на взаимоотношенията и разликите във властта влияят върху съобщаването на насилие от тяхна страна?

Какви обществени нагласи могат да бъдат пречка за възрастните жени да съобщават за насилие в интимните отношения?

Какви стратегии могат да бъдат включени за намаляване на насилието над възрастни жени от различните видове извършители?

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Разпознаване на различните видове извършители на насилие над възрастни жени.

Разбиране на динамиката на взаимоотношенията, видовете използвано насилие и нуждите на възрастните извършители на насилие в интимните отношения.

Идентифициране на стратегии за намаляване на насилието над възрастни жени от страна на различните видове извършители.

УПРАЖНЕНИЕ 3

„Ролева игра за справяне с по-възрастен извършител“

ОЧАКВАНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 80–90 мин.

ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

- Разпознаване на признаци и индикатори за насилие над възрастни жени чрез изказванията на мъжете-извършители (мъж-потребител на услуги, напр. мъж, който получава здравни грижи; или мъж, посещаван от социалните служби).
- Развиване на умения за разпитване на мъже-потребители на услуги за насилието над възрастни жени.
- Разбиране как да мотивират извършителите на насилие в интимните да поемат отговорност и да се променят.
- Разбиране на механизмите за насочване на извършителите към програми за разбота с извършители на насилие.

МАТЕРИАЛИ ЗА ПОДГОТОВКА

- Флипчарт
- Маркери

RESOURCES FOR THE TRAINER

- ENGAGE Пътна карта за професионалисти от първа линия, които взаимодействат с мъже, извършители на домашно насилие и злоупотреба. Консорциум на проекта ENGAGE (2019). ENGAGE Roadmap (2019) for frontline professionals interacting with male perpetrators of domestic violence and abuse. ENGAGE project consortium (2019). <https://www.work-with-perpetrators.eu/engage/roadmap>
- Извършители на домашно насилие над възрастни хора: Характеристики, рискови фактори и професионални реакции. Университет Дъръм (2022). Perpetrators of Domestic Abuse Against Older Adults: Characteristics, Risk Factors and Professional Responses. Durham University (2022). <https://www.durham.ac.uk/media/durham-university/research-/research-centres/research-into-violence-and-abuse-centre-for/pdf-files/Perpetrators-of-DA-report-v.5.pdf>

ПРОЦЕСЪТ СЪПКА ПО СЪПКА

1) Идентифициране на признаци и индикатори (20 min)

- 1 Попитайте участниците за признаци или индикатори за възможна ситуация на насилие над възрастна жена при взаимодействие с потребител на услуги от мъжки пол.
- 2 Обучителят документира признаците и индикаторите на бяла дъска или на друго подобно място.
- 3 Използвайте презентацията на PowerPoint, за да представите всички допълнителни признаци и индикатори за възможна ситуация на насилие над възрастни жени, като обясните индикаторите, които се появяват в изказванията и в поведението на мъжа- потребител на услуги.
- 4 Раздайте ПРИЛОЖЕНИЕ 1 с казус на извършител на насилие над възрастна жена.

- 5 Помолете участниците да отбележат индивидуално индикаторите, които наблюдават в текста на казуса.
- 6 Участниците обменят идентифицираните показатели по двойки, в малки групи или в пленарна зала.
- 7 Обяснете на участниците (с помощта на презентацията на PowerPoint) контекста и въпросите, които трябва да се зададат на потребител на услуги от мъжки пол относно (предполагаема) ситуация на насилие над възрастна жена.

2) Ролева игра (15min)

- 1 Раздайте ПРИЛОЖЕНИЕ 2 с общите и специфичните насочващи въпроси.
- 2 Разделете се на групи по трима за ролевата игра
 - Единият участник е извършителя от казуса. От участниците, които играят ролята на извършителя, се иска да не се държат нито твърде „затворено“ (напълно отричайки насилието без никакво признаване), нито твърде „лесно“ и бързо да си признаят насилието и да поемат отговорност.
 - Вторият участник играе професионалиста и пита мъжа за неговата (евентуална) употреба на насилие над неговата партньорка, като използва насочващите въпроси (Приложение 2) като примери или вдъхновение (а не като ръководство за структурирано интервю).
 - Третият участник е помолен да наблюдава интервюто и да даде обратна връзка, както и евентуално да подкрепи или да замени интервюиращия, ако е необходимо.
- 3 Кръг за обратна връзка от всички участници
 - Извършител: какво е усещането да поемеш тази роля и кои въпроси, задавани от професионалистите, са му помогнали да се насочи към признаване на насилието и поемане на отговорност и кои са го отдалечили и са го накарали да се затвори.
 - Професионалисти: какво е било полезно/работещо и какво е било трудно/не е проработило.
 - Наблюдател: споделяне на наблюденията.
- 4 Финал: Обучителят обобщава кои стратегии и въпроси са били/са полезни за насърчаване на признаването на насилието от страна на извършителите и поемането на отговорност за него (напр. изхождайки от техния опит, емоции и притеснения, питане за гледната точка на другите хора и въздействието върху тях, особено върху децата, и др.)
- 5 Обучителят предоставя информация за програмите за извършители на домашно насилие, които се предлагат в местната общност, напомня за целта на тези програми и тяхното значение за запазване на безопасността на жертвите и за подкрепа на извършителите да се променят (като се позовава на информацията, предоставена в първата сесия на този модул). Участниците се насърчават да насочват извършителите към програмата, като следват специфичните за конкретния район стъпки. В някои случаи това ще означава, че доставчикът на услуги може да разпорежи на/да задължи извършителя да премине през програмата, докато в други случаи това означава да мотивира мъжете да се самонасочат (напр. като се договорят с извършителя да се обади в програмата). Фасилитаторът препоръчва на обучаваните да се свържат с местната програма за извършители на престъпления и да получат информация за възможните начини за насочване.

Обучителите трябва да предоставят информация за това какъв вид извършители могат да бъдат насочени към съществуващата програма в местната общност (само мъже или също и жени, извършители на насилие срещу партньорите си или срещу други членове на семейството и т.н.) и да раздадат някои информационни материали на участниците (ако има такива). В идеалния случай тези материали могат да бъдат връчени на извършителите при насочването им.

Обучителите също така подчертават, че когато насочват мъжете към програмата е важно да се идентифицират възможните пречки пред това да влязат в контакт с програмата за извършители на престъпления и да нормализират търсенето на помощ (напр., като се подчертае, че много мъже го правят и усещат ползите; понякога е трудно да се направи първата крачка; какво би помогнало, за да го направите).

Важно е да се отбележи, че доставчиците на услуги трябва да работят в посока сътрудничество с програмите за извършители, към които насочват мъжете (като им предоставят съответната информация за извършителя, насилието, информация за жертвата, ако има такава и съдействие, докато извършителят е в програмата).

СЪВЕТИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В ПЛЕНАРНА ЗАЛА

Важно е да се признаят различните емоционални въздействия, които взаимодействието с (потенциален) извършител може да окаже върху специалиста (особено върху жените с преживян опит в областта на насилие, основано на пола) и как тези емоционални въздействия могат да предразположат към определени видове работни взаимоотношения с мъжа.

Подчертайте, че в рамките на проекта [ENGAGE project](#) и други изследвания извършителите са заявили, че нямат нищо против да бъдат питани директно за насилието, стига това да се прави с уважение и без да бъдат осъждани.

Участниците вероятно ще изтъкнат, че много мъже отричат насилието и не признават за него, когато бъдат попитани. Въпреки че това може да е вярно, някои от тях ще си признаят и може да им бъде предложена помощ, за да спрат да упражняват насилие и дори ако този път питането може да не доведе до желанния резултат, то все пак изпраща послание към (потенциалните) извършители, че това е важен въпрос и че могат да говорят за него в службата, предоставяща услугата.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Разпознаване на признаци и индикатори за ситуация на насилие над възрастна жена в изказванията или поведението на мъж-потребител на услугата.

Участниците да се чувстват по-спокойни и по-сигурни при взаимодействие с потребител на услуги от мъжки пол относно предполагаема ситуация на насилие срещу възрастна жена по начин, който е безопасен за преживелия насилие.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 за Работа с извършители на насилие – Казус Мария и Андрей (продължение)

КОПИЕ ЗА РАЗДАВАНЕ

Андрей (68 г.), пенсиониран строителен работник, който е женен за съпругата си Мария от 45 години, се обръща към лекарската практика в района, където живеят. Той казва на личния си лекар, че напоследък е започнал да се тревожи да забравя някои неща като например предстоящи срещи, да вземе лекарството си за диабет или някои новини, които е чул по радиото.

По време на срещата той споменава на лекаря си, че също така се чувства „малко отпаднал“ след пенсионирането си преди 4 години и особено след инцидента със жена му преди 2 години. Той се оплаква, че тя не е „същата“ както преди инцидента и вече не изпълнява задълженията си. Когато е помолен да обясни това по-подробно, той говори за поддържането на домакинството и сексуалните отношения и казва, че понякога е трябвало да настоява Мария да изпълни „своята част“. Андрей казва, че не обича каквито и да е външни хора, като чистачката или социалната грижа за Мария, да идват в дома им. Той твърди „Не искам никой да ми се мотае в къщи и да си пъха носа в моите работи“.

Попитан допълнително за депресивните си чувства, Андрей казва, че „това не е пенсионирането, което си представях“, че пенсията му е „смешна“ и че му е омръзнало да иска пари от Мария за някои нужни за него неща, обяснявайки (с известно негодувание), че нейната пенсия е много по-висока от неговата и че тя е от богато семейство. Между тях е имало спорове по финансови въпроси и той се страхува, че Мария може да го напусне, тъй като той „не винаги реагира по най-добрия начин“. Разстройва го, когато Мария му казва, че се чувства по-малко щастлива във връзката и като цяло много уморена. Той се е опитал да я „успокои“, като ѝ е дал хапчета, за да може да спи по-добре.

Когато лекарят директно пита Андрей дали има мисли за самоубийство, когато се „чувства потиснат“, мъжът признава, че ако Мария се разведе с него, „няма да има причина да продължи да живее“, но казва, че той иска съпругата му и тяхната връзка да бъдат „както преди“.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2 за работа с извършителите – насочващи въпроси (Пътна карта на проекта ENGAGE)

ОБЩИ НАСОЧВАЩИ ВЪПРОСИ

Как стоят нещата вкъщи /с партньора ви? Как бихте определили отношенията си в двойката?

Повечето двойки се карат понякога.

Как се справяте с разногласията или конфликтите вие и вашият партньор?

Как обикновено се държите, когато сте ядосани?

Какво се случва, когато гневът ви се увеличи?

Смятате ли, че партньорът ви (или децата ви) понякога се страхуват от вас?

Казвали ли сте или сте направили нещо, за което по-късно сте съжалявали?

Случвало ли ви се е да постъпите по начин, който ви е смутил или уплашил?

Превръщали ли са се някога кавгите във физически?

Притеснявали ли сте се някога за поведението си?

Чувствате ли се ревнив, когато партньорът ви е с други хора?

Какво мислите за това, че партньорът ви учи/работи извън дома? Какво бихте казали, ако тя поиска да го направи?

Какво мислите за това, че партньорката ви прекарва време със семейството или приятелите си?

Викате ли на партньорката си или смятате, че понякога се отнасяте към нея по авторитарен начин?

Удряли ли сте я някога или сте я бутали?

Заплашвали ли сте я, че ще я нараните?
С оръжие?

Наранявал ли сте я някога?

Полицията идвала ли е някога заради спор или кавга?

СПЕЦИФИЧНИ НАСОЧВАЩИ ВЪПРОСИ: Проучване на последствията от настоящия проблем (X)

Проблемът X (стрес, алкохолизъм, ревност и др.) повлия ли на връзката ви? По какъв начин?

Какво мисли партньорката ви за вашия проблем X? По какъв начин той ѝ влияе?

Когато сте X (ревнив/пиян/нервен/ и т.н.), как реагирате към партньорката си или към децата си?

Когато сте били много X, губили ли сте някога спокойствие с партньорката си или с децата си? Какво точно сте направили?

Когато проблемът ви X е бил по-тежък, случвало ли ви се е да направите нещо, за което по-късно да съжалявате?

Кое е най-лошото нещо, което ви се е случило, когато сте били X?

Бидейки X, мислели ли сте някога да се нараните или да се самоубиете?

А за това да нараните или да убиете някой друг?

5. Координационни въпроси и инструменти за защита на данните

Когато има опасения за безопасността на възрастна жена, навременното и ефективно споделяне на информация между организациите е от решаващо значение за подобряване на процеса на вземане на решения. Въпреки че от отделните служби на първа линия вече се изисква да предприемат мерки за защита на данните в ежедневната си работа по осигуряване на безопасност, те може да не са напълно наясно със важността на засиления обмен на информация и защитата на данните, когато става въпрос за сътрудничество между различни институции. Както и при отделните служби, при

междуинституционалното сътрудничество ще трябва да се гарантира спазването на Общия регламент за защита на данните (ОРЗД), който е част от националния режим за защита на данните и налага редица задължения и отговорности на организациите, които съхраняват и споделят чувствителни данни. От принципите на ОРЗД до различните видове лични данни, това обучение предоставя преглед на съответното законодателство и добри практики, за да се гарантира, че междуинституционалното сътрудничество е в съответствие с ОРЗД и винаги предотвратява изтичане на данните.

УПРАЖНЕНИЕ „ОРЗД и междуинституционално сътрудничество“

ОЧАКВАНА ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ: 2 часа – 2.5 часа

ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

- Да се осъзнае значението на защитата на данните в рамките на междуинституционалното сътрудничество в контекста на насилието от страна на интимния партньор и насилието над жени.

- Да се запознаят участниците с европейското и националното законодателство, насочени към защитата на данните.

- Да се запознаят участниците с основните видове данни, които се обменят в контекста на междуинституционалното сътрудничество (напр. здравни данни, данни за извършени престъпления).

- Да се научат участниците как правилно да споделят различните видове данни в рамките на междуинституционалното сътрудничество в реални ситуации и как това споделяне може да бъде в съответствие с ОРЗД, като се предотвратяват нарушения на данните.

- Разработване на информационни протоколи, съобразени с ОРЗД, които могат да допълнят съществуващата работа в рамките на междуинституционалното сътрудничество.

МАТЕРИАЛИ ЗА ПОДГОТОВКА

- Разпечатки на сценарии от реалния живот, за да се разберат въпросите на координацията и защитата на данните на практика:
 - ПРИЛОЖЕНИЕ 2 – Проучване на казус: Домашно насилие в Северна Ирландия,
 - ПРИЛОЖЕНИЕ 3 – допълнителна информация за учителя.
- Разпечатки на инструменти за защита на данните, за предпочитане от участващите центрове за подкрепа на жертвите
 - Регламент за защита на личните данни и обмен на информация 2019 – версия за Англия и Уелс: <https://safelives.org.uk/resources-library/gdpr-and-information-sharing/>
 - Дневник за споделяне на данни (информация), включен в Ръководство за споделяне на информация 2019 – версия за Англия и Уелс: <https://safelives.org.uk/resources-library/gdpr-and-information-sharing/>
 - Контролен списък за споделяне на данни на Офиса за информация и комуникация: <https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/data-sharing/data-sharing-a-code-of-practice/annex-a-data-sharing-checklist/>

РЕСУРСИ ЗА ОБУЧИТЕЛЯ

- Общ регламент относно защитата на данните (ОРЗД): [Regulation \(EU\) 2016/679](#)
- Национално законодателство и насоки за защита на данните във връзка с насилието над (възрастни) жени
 - Запознаване с начина, по който всеки участник, участващ в защитата/подкрепата на лица, преживели насилие и управлението на случаи/рискове, събира, съхранява и споделя данни и как тези процеси са в съответствие с ОРЗД.

- <https://www.scie.org.uk/safeguarding/adults/practice/sharing-information/>
- <https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/data-sharing/case-studies-and-examples/>
- <https://news.sky.com/story/amp/domestic-abuse-victims-put-at-risk-after-data-breaches-revealed-their-locations-to-alleged-abusers-12970704>

ПРОЦЕСЪТ СЪПКА ПО СЪПКА

- 1 **Стъпка 1:** Оценете познанията на участниците по въпросите на защитата на данните и ОРЗД, като предоставите на всеки участник въпросник (вж. ПРИЛОЖЕНИЕТО). Въпросникът трябва да насочва дискусията в рамките на стъпки 3 и 4, така че не е необходимо да отбелязвате отговорите и да връщате проверения въпросник на участниците.
- 2 **Стъпка 2:** Разделете екипа на групи от по 5 души. Уверете се, че сте събрали участници, които са по-запознати с ОРЗД, с участници, които са по-малко запознати с въпросите на защитата на данните, както и със съответното законодателство. Направете тези уговорки, като бързо прегледате отговорите на участниците в рамките на Стъпка 1. Помолете всяка група да обсъди настоящите си практики по отношение на защитата на данните и ОРЗД, като отговори на следните въпроси:
 1. Какви данни събира вашата агенция в момента?
 2. Как се събират тези данни?
 3. Къде се съхраняват тези данни?
 4. Споделяте ли вече данни с други служби на първа линия? Ако да, как?
 5. Как гарантирате, че винаги сте в съответствие с ОРЗД?
- 3 **Стъпка 3:** Подпомагане на обсъждането на стъпка 2 в пленарна зала, така че всеки участник да е наясно с практиките на всяка служба на първа линия по ОРЗД.
- 4 **Стъпка 4:** Дайте на всяка група сценарий от реалния живот (вж. подготвителните материали) - помолете ги да го прочетат и да определят лошите и добрите практики/ ефективните/неефективните практики по отношение на защитата на данните във всеки сценарий.
- 5 **Стъпка 5:** Улеснете екипната дискусия по идентифицираните лоши/неефективни практики, които нарушават защитата на данните. Участниците трябва да обяснят защо тези практики не са в съответствие с ОРЗД. След това улеснете екипното обсъждане на идентифицираните добри/ефективни практики, как и защо те са в съответствие с ОРЗД.
- 6 **Стъпка 6:** Обсъдете дали добрите/ефективните практики могат да се използват в процесите на междуинституционалното сътрудничество.
- 7 **Стъпка 7:** Предоставете на участниците набор от инструменти за защита на данните (вж. подготвителните материали), за да могат да се запознаят с практиките, съответстващи на ОРЗД.
- 8 **Стъпка 8:** Започнете дискусия в пленарна зала за това как би могъл да изглежда протокола за обмен на информация в местния контекст на междуинституционалните процеси.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ВЪПРОСИ ЗА ОБСЪЖДАНЕ В ПЛЕНАРНАТА ЗАЛА

Защо и как възникват въпроси, свързани със защитата на данните в рамките на междуинституционалното сътрудничество? Какви са някои от основните предизвикателства, свързани със защитата на данните, пред които е изправена междуинституционалната организация?

По какъв начин злоупотребата с данни може да навреди на жертвата?

Защо ОРЗД е важен законодателен акт и как той може да предотврати проблеми със защитата на данните?

Как може да бъде засегнато междуинституционалното сътрудничество в случай на неспазване на ОРЗД?

Могат ли някои ключови служби да компрометират защитата на данните повече от други при междуинституционалното сътрудничество? Защо смятате, че това е така? Какви промени могат да направят, за да останат в съответствие с ОРЗД?

Ще бъде ли от полза за междуинституционалното сътрудничество да има длъжностно лице по защита на данните? Може ли някой от участващите ключови служби да бъде помолен да изпълнява тази роля наред със законите си задължения? Или е най-добре да се назначи специално длъжностно лице?

Какви видове данни обикновено са включени в междуинституционалното сътрудничество? Необходими ли са всички видове данни за успешното управление на случая? Ако не, кои видове данни са абсолютно необходими за обмен между ключовите служби?

Можете ли да се сетите за случай, в който вашата служба е успяла да осигури защита на данните? Кои са били ключовите фактори за успеха?

Можете ли да се сетите за случай, в който вашата служба не е успяла да осигури защита на данните и е компрометирала подкрепата на жертвата?

Кои са практиките, които са най-подходящи за защита на данните? Научихте ли за тези практики от вашия опит или от реалните сценарии, които ви бяха представени?

Бихте ли могли да приложите тези практики във вашата служба веднага? Или са необходими промени, за да ги приложите успешно? Какви промени?

Могат ли тези практики да бъдат включени в междуинституционалното сътрудничество? Как?

Смятате ли, че материалите и инструментите, използвани по време на семинарите, са полезни за осигуряване на защита на данните? Ако да, защо/защо не?

Могат ли тези материали и инструменти да се използват в настоящия си вид в местния контекст? Или е необходимо да бъдат променени, за да бъдат съвместими с ОРЗД? Ако е така, как?

Известен ли ви е друг инструмент за защита на данните, който би могъл да се използва в рамките на междуинституционалното сътрудничество?

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Разбиране на значението на осигуряването на координация и защита на данните в процедурите на няколко агенции.

Идентифициране на добрите практики в процесите на защита на данните в междуинституционалното сътрудничество и разбиране на начините за прилагането им на практика.

Запознаване с различни инструменти за защита на данните, които могат да осигурят защита на данните при споделяне на чувствителна информация между различни организации.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1 за Защита на данните – Въпросник за оценка на ОРЗД

КОПИЕ ЗА РАЗДАВАНЕ

Моля, дайте кратки отговори на следните въпроси, относно ОРЗД и защитата на данните.

Какво е ОРЗД?	
Кой е засегнат от ОРЗД? Как?	
Какви задължения налага ОРЗД на вашата организация на първа линия?	
Какви насоки трябва да спазва вашата организация, за да се съобрази с ОРЗД?	
Как ще се отрази нарушението на ОРЗД на потребителите на вашите услуги?	
Какви са санкциите за нарушения на ОРЗД?	
Какво е съгласие?	
Бихте ли могли да работите без съгласие? В кои случаи?	

ПРИЛОЖЕНИЕ 3 за защита на данните – казус допълнителна информация за учителя

НАРУШЕНИЯ:

(Нарушенията трябва да са видими само за учителя, тъй като групите трябва да ги обсъдят и идентифицират)

1. Липса на анонимизиране на данните
 - Личните данни на възрастните жени жертви са били споделяни между агенциите без подходящо анонимизиране, което е довело до потенциална идентификация и стигматизация. Това означава, че чувствителна информация като имена, адреси и здравословно състояние е била достъпна за по-широк кръг от хора, отколкото е необходимо.
2. Прекомерно събиране на данни
 - Събрани и споделени са повече данни от необходимото, което нарушава принципа за свеждане на данните до минимум, съгласно ОРЗД. Прекомерното събиране на данни е включвало чувствителна информация, която не е имала пряко отношение към целта за защита на жертвите. Например, в споделените данни са били включени подробни здравни досиета и несвързани лични истории.
3. Неадекватно обучение по защита на данните
 - Персоналът, участващ в обмена на данни, не е бил подходящо обучен за спазването на ОРЗД, което е довело до неправилно боравене с лична информация. Институциите не са инвестирани в подходящо обучение на служителите си относно принципите и практиките за защита на данните, което е довело до лошо обработване и съхранение на чувствителни данни.

Въпреки добрите намерения, стоящи зад сътрудничеството между много институции, тези практики застрашиха неприкосновеността на личния живот и сигурността на личните данни на жертвите. Установено е, че участващите институции не са изпълнили отговорността си за адекватна защита на данните.

Резултати и въздействие

След преглед, извършен от Службата на комисаря по информацията (Information Commissioner's Office ICO), от участващите институции беше поискано да подобрят своите политики и практики за защита на данните. Бяха въведени програми за обучение, за да се гарантира, че служителите разбират изискванията на ОРЗД. Случаят подчерта значението на защитата на чувствителни данни в междуинституционалното сътрудничество, особено когато става въпрос за уязвими групи като възрастни жени, жертви на насилие.

